

Delobota

Uredništvo in upravnništvo Kranj, Bleiweisova 7 — Čekovni račun št. 17.497 — Rokopisi se ne vračajo
Izhaja vsako soboto — Naročnina mesečno Din 4—, četrtletno Din 12—, polletno Din 23—, celoletno Din 45— — Inserati po tarifi

Leto I.

Kranj, 7. avgusta 1937

Štev. 1.

Demokracija, toleranca, medsebojno spoštovanje ter polno priznanje človeških pravic, vse to so stebri na katerih sloni država!

Dr. Edvard Beneš

Diktatura je najenostavnejši način vladanja, kajti vsak mora izvršiti to, kar mu je ukazano — trud premišljevanja pa mu ostane prihranjen.

Baldwin

Ob rojstvu novega lista

(Misli in želje)

Izid Vašega lista, cenjeni urednik, bode sprožil tukaj radovednost, tam nezaupnost in tam nenaklonjenost. Javno delo v Sloveniji je po tradiciji tako osebnostno delo, da se ni mogoče izogniti pri najboljši volji in najlepših namerah predvsem nezaupnosti in nenaklonjenosti. Želim, da bi vsebina lista v kar najkrajšem času razorožila vse nasprotnike, da bi jih prepričala o potrebnosti lista.

Kranj in Kranjčani si od nekdaj laskajo, da so napredni meščani; odkar smo v Jugoslaviji, jim posebno dobro dene poroka naprednosti z nacionalnostjo. Posebnost kranjskega življenja je ostra, skoro sovražna nasprotnost med „klerikalci“ in „liberalci“, ki se ponavljajo pri vsaki priložnosti pod vsemi mogočimi izgovori in ki se v mnogih primerih spreminja že kar v rodbinsko nasprotovanje. Najtežja naloga, in vendar tudi najbolj hvaležna bo, če se listu z resnobo in pravilnostjo posreči dvigniti javno življenje Kranja iznad te primitivne ravni v stopnjo tistega javnega življenja, ki se v tekmi razlogov in s kresanjem misli prebija k napredku, splošnemu blagostanju in kulturnosti.

Kranj je bil pred vojno značilno malo mesto slovenskega podeželja, ki je — zavzeto nad lepoto lege — precej dremalo. Bilo je podobno speči naprednosti, ležeči na skali visoko nad Savo. Tega Kranja ni več, zraslo je industrijsko središče, kakršnih je v Sloveniji malo. Naloge Kranja so dandanes v dinamični naprednosti. Odlične so te naloge! Vsi ti tovarniški dimniki, ki obkrožajo še vedno na skali čepeče staro, prejšnje mesto, so kaži-prsti! Molijo proti nebu, zabrisujejo prevladujoči prejšnji značaj mesta in mu kličejo, da delajo tamkaj, v tovarnah, množice delavstva, ki korenijo v okoliškem kmetu. Kmet in delavec: ali se kranjski meščan zaveda, da sta to jedro ljudstva, ki donašata v mesto vso silo, ki jo imata: njuno delo? Kranjski meščan naj se pravočasno zave te resnice, naj se izkoplje iz socialne nepoučenosti, da, iz še bolj nevarne socialne čuvstvenosti, ter naj se privadi socialne razumnosti. Ta ga bo dovedla zanesljivo do spoznanja, da se ne sme zatekati v listo meščansko zvrst, ki vidi delavca in kmeta v njej svojega današnjega najhujšega družbenega nasprotnika. Prav Kranj, kakršen je danes, sredi kmečke okolice, odkoder dotekajo delavske množice, ima edinstveno prihodnost, če bo znal najti zvezo in soglasje s kmetom in delavcem, pa je tudi zapečaten, če ju ne bo znal najti. Nedvomljiva je zasluga tistih, ki so privedli industrijo v Kranj, najsi kaže podoba, da so mislili pri tem samo na zunanje blagostanje mesta v najožem smislu. Če bi ta misel vladala še vnaprej, bi bil Kranj v nevarnosti, da se popolnoma odtrga od okolice, kar bi ga zadušilo. Kranj naj postane nasprotno govornik interesov in stremiljenj okolice. Novi list naj k temu pripomore. Samo nekaj zgledov! In samo v kratkih splošnostih!

Kranj je znano živinsko tržišče Slovenije; tja gonijo kmetje skoro iz cele Slovenije živine na prodaj, na trg. Ali slutiti Kranj, kako izredno priložnost mu nudi to dejstvo, ta predprava pri nalogi, da seže kmetu pod pazduho in mu pomaga na noge, recimo po načinu „gospodarske sloge“ na Hrvaškem?

Kranj si zida novo šolo. Prav je tako. Sam sem hodil v staro in vem,

K občinskemu proračunu

V septembru leta 1936. je bil razpuščen kranjski občinski odbor. Vodstvo samoupravnih poslov je bilo takrat poverjeno začasnemu občinski upravi. Nove volitve so bile 20. junija 1937. Na ta dan izvoljeni občinski odbor se je konstituiral dne 9. julija t. l. Začasna uprava je izročila posle novi upravi dne 6. julija. Poslovanje začasne uprave je temeljilo do 31. marca 1937. na proračunu, katerega je sestavil razrešeni občinski odbor. Od 1. aprila naprej pa je delala z dvanajstinami. Dohodki in izdatki so se odmerjali za vsak mesec posebej in znašali eno dvanajstino starega proračuna.

Takoj po prevzemu poslov je izdelala nova uprava osnutek občinskega proračuna za ostalo proračunsko dobo tekočega proračunskega leta, to je od 1. avgusta 1937. do 31. marca 1938. V smislu § 96. zakona o občinah je bil ta osnutek razgrajen pet dni na vpogled občinstvu od 31. julija dalje. Po istem členu zakona o občinah ima vsak član občine kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje neposredni davek v občini, pravico, napraviti in predložiti svoje pripombe k osnutku proračuna. Končno odločitev o proračunu in napravljene pripombe je pridržal zakon občinskemu odboru. Dokler proračun ni odobren, se vršijo izdatki po dvanajstinih starega proračuna. Sedaj si pa ogledjmo proračun sam.

Najprej nam pada v oči postavka, katere do sedaj še ni vseboval noben proračun kranjske občine, to je plača predsedniku občine. Tu zamoremo le čestitati sedanjemu občinski upravi. Ta postavka pa je tudi viden izraz pravega demokratskega načela. Vsi občani smo enakopravni. Vsak izmed nas ima pravico do mesta predsednika občine, ako mu volilci priznajo zaupanje in sposobnost za to mesto. Pretežna večina občanov se pa ne nahaja v takem materialnem položaju, da bi zamogli poleg svojega poklicnega dela, s katerim vzdržujejo sebe in svojo rodbino, posvetiti vse svoje moči javnemu delu. Kajli dveh služb ne more opravljati ena oseba istočasno, torej mora v predstoječem slučaju zanemarjati prvo ali drugo, kar mora tudi v tem primeru škodovati — prvemu ali drugemu gospodarju. Obenem pravi § 75 zakona o občinah: „Služba predsednika in članov uprave je častna. V občinah, kjer zavzema služba predsednika ves ali večji del delovnega časa more občinski odbor določiti z občinskim statutom predsedniku primerno nagrado v obliki letne ali mesečne plače. Tudi članom občinske uprave se more določiti izvestna odškodnina, ako zavzema njih delo ves

delovni čas ali večji del tega časa. Statut o tem odobruje ban.“ Iz vsega tega je razvidno, da pripada ravnotako vsem delujočim članom uprave primerne odškodnina, če pri tem delu zamujeni čas odgovarja predpisom citiranega zakona.

Letna županova plača znaša po predloženem osnutku Din 36.000— ali mesečno Din 3.000—. Višini plače pač ne moremo ugovarjati ter bi kvečjemu — z ozirom na velikansko odgovornost in ogromen denarni promet občine ter vedne reprezentacijske stroške — zagovarjali višjo postavko. Ni nam pa razumljivo, na kakšni juridični podlagi naj se ta plača legalizira za že pretečeno dobo štirih mesecev (april—julij), ker bi v slučaju retroaktivne moči takih zahtevkov tudi vsi bivši župani, ki so služili občini najmanj ravnotako zvesto in verno, predložili svoje terjatve. Samo za tri zadnje, ki niso tekom 36 plus 11 plus 15 let zahtevali ničesar za najvestnejše županovanje, bi znesla končna vsota ogromno vsoto, katero naj si cenjeni čitatelji sami izračunajo, če znajo operirati s tako velikimi številkami. Toda pustimo absurdnosti. Zgodilo bi se pa lahko, da bi bivši župan g. Pirc postavil na tej podlagi račun, glasom katerega bi mu občina dolgovala za 15-letno županovanje 540.000 dinarjev, tako da bi potem vsaj nekaj prejel za ves trud in kol povračilo enega dela stroškov, katere si je povzročil v dobrobit občine. Ako pa postavka Din 36.000 velja kot 8 mesečna plača, to je mesečno Din 4.500, potem postanejo seveda vsa naša lopotegledna razmotrivanja radi županove plače brezpredmetna.

Proračun sam se deli na dva dela. Osebnih izdatki so predvideni z Din 321.866— (samo za 8 mesecev, razen županove plače), materialni pa z Din 1.965.825—, skupaj Din 2.285.589—.

Med osebnimi izdatki pogrešamo v proračunu postavko za diplomiranega tehnika, čigar mesto je sistematiziral stari občinski odbor v statutu iz leta 1934. Takrat je namreč predvideval večje občinske zgradbe, med drugimi gradnjo šole in kopalnišča. Nad temi deli bi se podelilo strokovno nadzorstvo diplomiranemu mestnemu tehniku. Sedaj pa je začasna uprava poverila strokovno nadzorstvo pri gradnji nove šole za nagrado Din 100.000—, kar pomenja nič manj kakor 4 letne plače mestnemu tehniku, ki bi zamogel v tem času poleg stalne kontrole na zgradbi izvršiti še mnogo drugih strokovnih del.

V proračunu opažamo razmeroma visoke zneske za podpore raznim društvom in organizacijam. Te podpore zaslužijo le karitativna društva, javne

knjižnice, gledališča in podobni ter tista društva, za katere zakon to predvideva. Drugače pa soglašamo popolnoma s koncem pisma, katerega je poslal v pogledu lanskega občinskega proračuna kranjski občini spoštovani gospod dr. Megušar Anton, iz katerega citiramo sledeči odstavek: „Društvo, ki ni toliko delavno in tako skrbno ne gospodari, da ne bi moglo s svojimi dohodki in s prispevki svojih članov vzdrževati finančnega ravnotežja ter vršiti stavljenе naloge, ni vredno, da obstoja, in je boljše, da se čimpreje razdrži. Le društvo, ki ima delovne člane in ki zna tako gospodariti, da se samo vzdržuje, je življenja sposobno in v slučaju kake večje potrebe tudi podpore vredno“. Pripominjamo še, da je g. dr. Megušar v prejšnjih odstavkih citiranega pisma, kar se tiče karitativnih in podobnih društev zastopal tudi naše gornje stališče.

Če pa misli ostati pri sedanjem načinu podpor, potem se mora te nagrade razdeliti enakomerno in sorazmerno številu aktivnih in podpornih članov vsakega društva. Opozarjamo tu samo na čudovite razlike v dotacijah. Tako je na primer predvideno za Kolo jugoslovanskih sester Din 1.000—, za Vincencijevo družbo pa 12.000— dinarjev; nadalje za športni klub „Kranj“, ki vrši že leta veliko propagandno delo za naše mesto, dinarjev 1.500—, društvo „Planina“ pa dobi po istem osnutku Din 10.000—. Mislimo, da te primerjave zadostujejo. Jugoslovanska strokovna zveza dobi 2.000— dinarjev, Narodna strokovna zveza samo 1.000—, dočim Splošna strokovna zveza, ki ima najmanj toliko članov kakor obe tu našteti skupaj, ne dobi ničesar. Ravnotako ne najdemo postavke za kulturno društvo „Vzajemnost“, ki vrši na polju delavske izobrazbe veliko kulturno delo, prireja igre in predavanja, vse sama od sebe in brez vsake podpore oficijelnih krogov.

Gospodje so tudi pozabili, da smo nedavno priključili Rupo, Primskovo, Huje, Klanec in Cirčiče našemu mestu. Skupni prispevki občine za kmetijstvo, živinorejo in gozdarstvo znašajo samo Din 10.000—, od katerih je za premovanje določenih celih 1000 dinarjev. Kmet je stebler države, je rekel blagopokojni Stefan Radič, in prva skrb države kakor tudi vseh samoupravnih teles mora biti posvečena temu stanu.

Narodno zdravje je dotirano s skupno vsoto Din 78.500—, od katere pa je namenjeno fondu za zgradbo Zdravstvenega doma 50.000— dinarjev, tako da ostane za vse ostalo 28.500— dinarjev ali 1/4 procenta celega proračuna.

da se neha izhod iz stare šole med dvema gostilnoma. Toda to ni edina napaka prejšnje šole, samo morebiti najbolj značilna. Ali se pripravlja Kranj ob zidavi nove šole tudi na potrebo, da bo to moderna delovna šola, ne samo šolskih obvezancev, temveč kraj širšega kroga ljudstva? Predvsem industrijskega delavstva!

Kranj čepi na skali, ki jo od najbližje enako visoke ravni v okolici loči globoka struga Kokre. Ali misli Kranj na hujšo potrebo urbanične izgraditve, ki bo dovolj zaokrožena in ekonomična, ki bo pa mestu ohranila čednost videza, katere največji nasprotnik bi bila „dolga vas“. Ne zadovoljite se z brvjo čez Kokro, temveč Podrtino zvežite s široko prometno žilo z drugim bregom. Ne čakajte, da Vas železniška postaja na primskov-

škem polju ob progi Celje—Kamnik—Kranj nekoč prisili k napravi te prometne žile.

Kranj je bil v prejšnji državi rad slovenski. Celo nacionalistično-slovenski je bil; t. j. Kranj je veliko dal na paradno narodnjaštvo. To kmetu ni dišalo in bi tudi delavcu ne, če bi ga takrat kaj več bilo, kot pa samo v Majdičevem mlinu in Pollakovi usnjarni. Dolžnost današnjega Kranja je, da bo ljudsko naroden, t. j. slovenski v kulturnem pomenu, zato pa jedro zaveden, ne v zunanost in sovražnost usmerjen. Tudi na tem polju mora najti listi prizvok narodne pripadnosti, pri katerem se bo srečal z delavstvom in kmetom. Novi list naj se tega zaveda, čeprav bi prav v tej smeri moral orali suho ledino. Kolikor bolj ljudsko struno bo list zadel tudi tukaj, toliko preje

se bo ukoreninil ne samo pri delavcu, kmetu, temveč pri kranjskem meščanu: trgovcu, obrtniku, uradniku, učitelju in profesorju.

List je sila, če se udomači. Zato je list tudi nevarnost. Izdajati list pomeni prevzeti odgovornost za javni utrip in razvoj. Ta občutek odgovornosti naj spremlja list stalno; varoval ga bo pred zmotami in okvarami. Ne dvomim, da hočete nameniti listu v prvi vrsti nalogo gospodarskega dela. V današnjih dneh je gospodarsko usmerjeno delo v pravilnem smislu socialno delo, torej delo na zboljšanju tvarnih pogojev ljudskega blagostanja. Ali pa ni to tudi politika? Da, je; ne fista, dnevna in s prepri zvezana, temveč ona široka, temeljna, resnična, poštena in uspešna. Radi tega želim listu: da ne pozabi na odgovornost

Za socialno skrbstvo je predvidenih Din 121.340—, od katerih dobi 88.340— dinarjev Občinski ubožni sklad, 10.000— Bednostni sklad dravske banovine, nadaljnjih 10.000— dinarjev pa je predvidenih kot podpora brezposelnim. Baš zadnja dotacija je za precejšen mnogokratnik premajhna, če se zavedamo dejstva, da je Kranj postal industrijsko središče Gorenjske in da pripada skoraj polovica prebivalcev sedanjega velikega Kranja delavskemu stanu. Kdo bo s tem denarjem zadovoljil najnujnejše potrebe teh siromakov? Kdo jim bo za to vsoto preskrbel najskromnejšo hrano, človeka vredno oblačilo in kdo jim plačeval stanovanje, da ne govorimo o potrebah vsega pomilovanja vrednih otrok teh brezposelnih nesrečnejšev. Obe že imenovani karitativni društvi — Vincencijeva družba in Kolo jugoslovanskih sester — pač ne moreta iz lastnih sredstev in iz skromnih, javnih ter privatnih prispevkov, delati čudežev ter pomagati vsaj vsem najpotrebnejšim. Kdor ne verjame, koliko bede je v naši najbližji okolici, ta naj vpraša katerokoli aktivno članico imenovanih karitativnih društev in zvedel bo stvari, ki jih ne bo verjel. Zato naj jo kar sam mahne po delavskih stanovanjih, pregleda njih „sobe“, pokuka v njih lonce in poskusi vsebino istih, pa bo verjel. Zato gospodje, roko na srce, pa odprimo možnje, če ne lastnih, pa občinske!

V proračunu je prav odveč postavka Din 256.000 za Prevalo. Tu spadajo v proračun le obresti, odplačilo naj bi se krilo po § 93. zakona o občinah iz presežkov prejšnjih let. Člen 93. pravi: Doseženi presežki proračunskega leta se porabijo za plačilo obveznosti iz prejšnjih let. Celokupne obveznosti kranjske občine iz prejšnjih let znašajo Din 800.000—, izvira pa iz nakupa Prevole. To je dolg kranjske občine pri kranjski Mestni hranilnici, za katerega plačuje občina 7% obresti. Presežek prejšnjega proračunskega leta pa znaša čez 400.000 dinarjev in je naložen pri isti kranjski Mestni hranilnici po 4%. Torej: od 800.000 dinarjev plačamo letno 56.000 dinarjev obresti, za 400.000 dinarjev pa dobimo 16.000 dinarjev in to pri istem denarnem zavodu in kljub jasnim predpisom § 93. zakona o občinah. Direktna izguba na obrestih znaša pri enoletni dobi 12.000 dinarjev, katera vsota bi že zadostovala za ustanovitev v zimi tako potrebne javne ljudske ogrevalnice, združene s skromno kuhinjo za brezposelne.

Obstoja pa faktično še ena postavka kot presežek iz prejšnjih let. Državni svet je namreč nedavno razsodil, da morajo tiste tovarne, ki so se upirale do zadnje instance plačevati toli osovraženo in tolikokrat kot protizakonito deklarirano občinsko trošarino, brez odloga občini dati kar ji gre, namreč 260.000 dinarjev, tako da naraste sedaj celokupen presežek preteklega proračunskega leta na circa Din 700.000—, kar bi zadostovalo za plačilo skoraj celega prevolskega dolga občine in katera vsota se bo po § 93. tudi v te svrhe porabili morala.

Celoten predloženi proračun pa je tudi velika računska uganka, ki se da primerjati samo še bilancam tujih delniških družb. Med izdatki je navedena županova plača za celo leto, plače ostalih občinskih uslužbencev samo za osem mesecev, izdatki za gotova društva in podpore, ki so bile izplačane tekom prvih štirih mesecev pa sploh niso navedeni, dočim so dohodki preliminirani za celoletno poslovno dobo. Celokupen deficit znaša torej: Izkazani primanjkljaj Din 386.699 plus še neiztirjana občinska trošarina lanskega leta, ki sicer sedaj figurira med dohodki Din 260.000, kar da dinarjev 646.699. Ta primanjkljaj bo pač treba krili s presežki prejšnjih let, ki znašajo circa 700.000 dinarjev, to je iz prihrankov, katere je dosegel — razpuščen občinski odbor.

Stalne dopisnike iščemo po vseh krajih kranjske okolice in po vseh večjih gorenjskih vaseh, trgih in mestih. Predpogoj: objektivnost, nestransko in v glavnem čut za socialne potrebe ljudstva. Ponudbe s pogoji, zahtevki in priporočili pošteni ljudi na upravo „Sobote“, Kranj, Bleiweisova 7.

Od Gibraltarja do Pekinga

Angleške skrbi

Angleško javno mnenje se je začelo počasi zavedati, da Gibraltar dobiva „zaledje“ in da je to „zaledje“ kontrolirano — z dovoljenjem generala Franca — od Nemčije in Italije. Topovi, naperjeni proti Gibraltarju, naj predstavljajo nadaljevanje boja „proti komunizmu“. Angleška zahodna vrata Sredozemskega morja so v nevarnosti.

Otok Pantelleria (približno med Sicilijo in Afriko), kjer je Italija investirala v zadnjih mesecih precej stolin milijonov lir, postaja važna morská in zračna baza, ki bo igrala pri kontroli centralne cone Sredozemskega morja vedno vidnejšo vlogo.

Vzhodna vrata tega morja pa so ogrožena z okupacijo Abesinije po Italiji, ker je s to okupacijo pristanišče Djibuti in cela Somalija izgubila skoro vsako strateško veljavo in ker se Italija sedaj še pripravlja, da se vse — seveda s pristankom jemenske države — na vzhodni strani Rdečega morja. Iz izjav gospoda Edena v angleškem parlamentu se lahko razvidi, kakšne težke skrbi povzročajo vse to angleški vladi.

Nadalje poskušata Nemčija in Italija na vse mogoče načine pridobiti si Arabce in s tem zmanjšati ali celo uničiti angleški vpliv v bližnjem orientu. Na ta način hočeta paralizirati učinek naprav v pristanišču Haifa (Palestina) in v zalivu Akaba na sinajskem polotoku, kjer si Angleži pripravljajo nova

oporišča kot nadomestilo za tista, ki so baš v zadnjem času izgubila svoj pomen. Ta tiha vojna se je pričela l. 1935., ob španski revoluciji je pokazala že svoj pravi obraz in se na tihem nadaljuje v vseh sektorjih Sredozemskega morja.

To je splošen pregled, katerega je treba vedno imeti pred očmi, če se hoče zasledovati nemški in italijanski vpliv v španski tragediji. Iz vseh teh dejstev se da razumeti pomirjevalni stav Anglije in njena pripravljenost ogniti se vsakemu evropskemu konfliktu šele tedaj, če obrnemo svoj pogled še na Daljni vzhod, kjer se odigrava nadaljevanje kitajske tragedije.

Japonci so prepričani, da smejo v takih časih početi vse, kajti Evropa predstavlja za nje sedaj še manjšo realnost kakor leta 1931. Zato nadaljujejo pod masko „boja proti komunizmu“ zasedbo severne Kitajske ravnotako, kakor hočeta pod isto parolo Italija in Nemčija povečati svoj vpliv v Španiji.

Nemško javno mnenje sklepa, da bo Anglija, zaposlena in zaskrbljena po dogodkih na daljnem Vzhodu, na vsak način hotela — ne glede na žrtve — ohraniti mir v Evropi. Vse to jasno označuje stališče in želje, katere goje v Rimu, Berlinu in Tokiju. Iste metode, isti interesi, isti cilji vodijo sodelovanje Italije, Nemčije in Japonske na prostori šahovnici Gibraltar — Peking.

Triumf ruskega letalstva

Moskva—Severni pol—Los Angeles

Tekom treh tednov so leteli dvakrat ruski letalci na transpolarni liniji Moskva—San Francisco. Prva ekspedicija pod poveljstvom pilota Čkalova je sicer izvedla let Rusija—Amerika, ni pa potolkla francoskega svetovnega rekorda.

Potem se je pripravila na pot druga ekipa. Pod vodstvom pilota Gromova — enega najslavnejših ruskih letalcev — ki je nekoč vzdržal že 75 ur v zraku, se je vzdignilo na letališču Čelkovo, blizu Moskve, letalo „Ant 25“, da bi preletelo Severni pol in obenem potolkló svetovni rekord, kar se jim je s popolnoma nepričakovano rekordno številko tudi posrečilo. Sovjetski avijatičarji so vzdržali 61 ur v zraku in napravili celih 10.800 km ter s tem prekosili svetovni rekord leta na daljavo, ki je do takrat iznašal 9.104 km za skoraj 1700 kilometrov.

Aparat Mihaela Gromova, zvanega „junak sovjetske unije“, ima samo en motor z 950 k. s., tehta 11.000 kg ter ima akcijski radij 10.000 kilometrov. Krila tega enokrilknika so kompletna bencinska rezerva, tako da predstavlja ves aparat samo zvezo med letečim motorjem in bencinskim tankom.

Bonaparte in konkordat

Na velikonočni ponedeljek l. 1802. je bila proslavljena definitivna sklenitev konkordata med Francijo in Vatikanom s slavnostno službo božjo v notredamski katedrali. Vsi generali pariške garnizije so dobili nalog, da se udeležijo te slovesnosti v paradni uniformi in s tem povzdignejo veličastnost proslave.

Vsi ti stari borci, šestdeset po številu, so nastopili kakor zapovedano v katedrali. Ze nenavaden duh po kadilu jih je spravlil v slabo voljo, njih jeza pa se je še stopnjevala, ker so se morali zadovoljiti lepo s stojišči, dočim so kleriki lahko sedeli v udobnih naslonjačih ter se jim skrivaj posmehovali. Godrnjaje so generali, vsi svobodomislici in nikaki prijatelji cerkve, gladili svoje brke ter vprašujoče ogledovali slavnega Massena. In kakor v bitki tako je tudi sedaj on prvi zagrabil. Prijel je najbližji stol, zaseden od nekega duhovnika, ter ga enostavno prevrnil. Potem se je mirne duše sam

vsedel nanj in njegovemu vzgledu so sledili ostali tovariši, kar je povzročilo med gledalci prej veselost kakor pa zgražanje.

Toda prvi konzul Napoleon ni odobral tega poslopka. Poklical je Masseno ter ga nahluil; „Ali si morebiti ateist?“

„Ne brigam se za verska vprašanja!“ je zagodel Massena.

„Ali nimaš nobenih idealov?“ se je razburil prvi konzul.

„Slabo vprašuješ, general!“ mu je odvrnil Massena. „Moj rožni venec je moja sablja, moj evangelij pa nepozabni nauki Jean-Jacques Rousseauja! Briga me, če cerkev moli zate ali pa ne!“

Pozorno je ogledoval Napoleon razdraženega Massena. „Kako moreš biti tako naiven in me smatrati za kakega pobožnjaka!“ mu je odvrnil. „V Egiptu sem bil mohamedanec, v Franciji pa bom radi narodovega blagra katolik. Vera! Vera! Vsaka je neum-

TEDENSKE VESTI

Obvestilo naročnikom, čitateljem in prijateljem!

Evo naše prve številke. Ni vsega in za vse. Toda trudili se bomo, da naš tednik sproti izpopolnjujemo. Zato pozivamo vse dobromisleče, čijih edini interes ni samo lastni žep, da nam z dobrim svetom ali delom pripomorejo doseči naš cilj in nam pomagajo, da postanemo

pravi tednik Gorenjske,

ki bo skrbel za socialni, gospodarski in kulturni procvit naših krajev.

List se naroča pri upravi „Sobote“, Kranj, Bleiweisova ul. 7. in stane posamezna številka 1 Din, naročnina za 1 mesec 4 Din, 1/4 leta 12 Din, 1/2 leta 23 Din celo leto pa 45 Din.

Uprava

Položnice priložimo prihodnji številki.

Imenitne goste smo imeli zadnje dni v Kranju. Njeg. Vel. rumunski kralj Karol je na svojem poletnem potovanju posetil tudi Njeg. Vis. Kneza in prvega Kraljevega namestnika Pavla na Brdu. Tu se je mudil dva dni. Naš mladi Kralj, Njeg. Velič. Kralj Peter II. je obiskal že prvi dan visokega rumunskega suverena na Brdu. Kralj Karol II. je ta poset vrnil še isti dan popoldne in se podal na Bled, kjer je bil gost našega mladega Kralja. Upamo, da je rumunski vladar odnesel najboljše vtise iz naše lepe Gorenjske in da se bo še večkrat rad vrnil med nas.

Tujski promet je letos pri nas v vidnem zastoju. Vsako leto vidimo manj letoviščarjev v našem mestu. Temu ni krivo samo slabo vreme in kriza, ampak tudi velika brezbržnost faktorjev, katerim je poverjeno to delo in ki bi morali — podpirani od oblasti in celokupne javnosti — skrbeti za povzdig tujskega prometa. Glavni oviri sta: neurejeno vodovodno vprašanje in pomanjkanje kopališča. Zadnji čas je, da se odločujoči krogi zganijo in uredijo vsaj ta vprašanja do prihodnjega poletja.

Škropilni avtomobil sicer imamo kar modern, toda kakor hitro ni 24 ur dežja, smo vseeno vsaj v gotovih predelih, hitro zaviti v prah. Posebno se to opazi od začetka Jelenevega Klanca do „Bekslna“. Skrbeti bi se moralo za popolnoma redno škropiljenje. Zelo dobro delo pa bi storila občina, če bi v vseh dneh brez dežja, poslala po parkrat na dan škropilni voz od Savskega mostu do vrha Gašpejskega klanca, kjer morajo ubogi gradbeni delavci — zaposleni pri preložitvi ceste in postavljanju nadvoza — požirati ob takih dneh toliko prahu, da se jim kljub sigurnemu apetitu ustavlja celo kosilo pa tudi večerja.

Kolesarji, motoristi, včasih celo avtomobilisti prirejajo gotove dni pravcate tekme po mestnih ulicah in trgih. Po točki 5. paragrafa 77. zakona o občinah ima občina dolžnost skrbeti za varnost javnega prometa in prosimo, da se to striktno in proti vsakomur izvaja. S predstoječim ne mislimo, da bi se nadlegovalo tudi previdne in dobre vozače.

V ponedeljek smo pokopali g. Ivana Kovačiča, poslovodjo v bivšem Majdičevem mlinu. Pokojnik je bil vedno zaveden naprednjak, član raznih naprednih društev in vnet pevec. Na dan njegove smrti je preteklo ravno 40 let, odkar je vstopil v službo v včasih svetovnoznane Majdičevem mlinu. Vsestransko priljubljenega poštenjaka je na zadnji poti spremlilo izredno mnogo meščanov in s tem izkazalo svoje spoštovanje blagopokojnemu. N. v. p. m. Užaloščeni rodbini izrekamo najiskrenejše sožalje!

nost! Ampak misel na Boga me prevzame! Ali me zastopiš?“

„Ne popolnoma“ je zagodel Massena. „Ustanovi enostavno novo vero!“ je svetoval in mislil, da je nekaj pametnega povedal.

Napoleon se je opotekel kakor zadet od strele.

Novo vero, brezumnik? je zavpil. „Kdor hoče ustanoviti novo vero ta mora na Kalvarijo — in za to pot mi manjkajo močil!

PODLISTEK

Ena kranjska izpod Šmarne gore

Sovražnike sem imel v Tacnu, prijatelji pa so mi bili iz Medvod, kjer sem tudi preživel najlepša mladeniška leta. Fantički, ne pozabite, da sem bil tudi jaz včasih lep in korajžen fant, tako da so se me bali daleč naokrog. Cel dan sem trdo delal, zato sem jo pa na večer z mirno dušo malo „na boljše“, udaril. Tudi tistega dne sem po končanem delu počakal, da se je stemnilo, težke čevlje zamenjal s tihimi copatami ter jo mahnil po ovinkih proti Tacnu.

Tam sem imel punco. Čisto na jasnem si še nisva bila, čeprav sva oba vedela, da se rada vidi — toda glavna ovira in moj največji greh pa je bil ta, da sem bil doma iz Medvod — in tiste čase se medvoški in tacenski fantje nismo mogli: kjerkoli smo se srečali, pa je bil „andu“. Kako je dan-današnji dan ne vem, ampak včasih je bilo že tako. No, Francka, prinesi ga še en liter, da b'jo mladenči pili, meni pa se je tudi grlo že posušilo od te dolge štorje! Zabavam jih, zraven jim pa moram še za pijačo dati!

Tiho in previdno dospem pod okno. To noč nisem bil za prelep razpoložen — preganjala me je ljubezen. Pristavim lojtro ter jo pobrišem gor. Potrkam prav narahlo, enkrat, dvakrat, še vedno nič. Poskušam še ter jo prav mило pokličem:

Micka, Micka, jaz sem Janko!
oh kako s'lušna, oh kako s'fletna
pod kovtrčkom ležiš, prav lušno
[se držiš.]

In ganilo jo je. Zazdehala je globoko moja Micka, zaškripal je „špampek“, toda ojoj, zaškripala je — rsk — tudi moja lojtra in naenkrat sem bil na tleh, okoli mene pa roj fantov iz vasi, ki so mi izpodnesli lestev ter se me sedaj lotili. Švignil sem pokonci kot jasreb in jih začel mikastiti kakor Radecki Taljane, toda preveč se jih je nabralo. Drug za drugim so lezli izza ogla. Videl sem, da bom v kratkem spodaj, zato zabrišem hitro še najbližja dva, da se je kar pokadilo ter jo uberem po vasi, fantje pa za menoj. Zavijem v prvi senik, zlezem globoko v slamo ter prisluškujem. Sovražniki teko že mimo, toda eden — bog ga „štrafaj“ — se ti spomni: preglejmo no senik, videti ga ni več, najbrže nam jo je noter popihal! Meni pa vroče! Začeli so premetavati seno, jaz pa sem rinil vedno globokje. Toda nič mi ni pomagalo. Naenkrat me zgrabi nekdo za nogo in plane jih kakih trideset po meni. Raje vam ne povem, kakšne sem staknil. Še danes me zaboli, če se samo spomnim. Ko sem jim končno le ušel, sem jim obljubil — prav natihoma seveda — najstrašnejše maščevanje in še to noč.

Prikrevsam do doma, skličem prijatelje drugega za drugim ter jim povem v kratkih besedah svojo žalostno zgodbo in jih pozovem, naj me maščujejo. V navdušenju sem kar pozabil na bolečine. Udarimo jo kakor veter, ki je podrl pred leli pungraški stolp, proti Tacnu. Vzdignemo svoj bojni krik, da se je tresla sovražna nam vas. Opravili smo kar brez prerekanj in pogajanj. Iz hiš smo potegnili, drugega za drugim, vse tiste nepridiprave, ki so me pred dobro uro tako zdelali. Pretepemo jih na žive in mrtve ter jih med urnebesnim vpitjem vlačimo po vasi. Nikomur nismo prizanesli. Zivelo maščevanje! Vsak odraščeni moški jih je izkupil, da si bo vas zapomnila, kdaj so mene! Obrnem se zmagovito po vasi navzdol, odkoder sem slišal glasen jok in stok in veste kaj zagledam: otroke, ženske, starčke, pred njimi pa vso živino, krave, teleta, ovce in drugo, katero so iz strahu pred nami na hitro roko pobrali po vasi ter gnali — kakor včasih pred divjimi Turki — v Šmarno goro. Pravici je bilo zadoščeno — mi pa po Tacnu gor pa dol.

Nadzornik hydr. J. B.

**Zahtevajte „Soboto“
v vseh javnih lokalih!**

GOSPODARSTVO

Statistika dohodninskega davka [mesta Kranja]

V drugi polovici meseca julija so se vršile pred tukajšnjim davčnim odborom obravnave glede predlogov, katere je stavila davčna uprava v svrhu določitve čistega dobička vsem industrijam, trgovcem, gostilničarjem, obrtnikom, odvetnikom in sploh vsem dohodninskemu davku zavezanim pridobitnikom mesne občine Kranj. Zato bo sigurno interesiralo malo statistike vse prizadete poslovne kroge, osobito pa trgovce in obrtnike, na katere je preveljen ogromen del dohodninskih dajatev, veliko prevelik, če jih primerjamo s tujimi podjetji, kar vse se bo dalo posneti iz spodaj navedenih števil. Pripominjamo še, da so izvzete iz tega seznama vse delniške družbe, ki so zavezane javnemu polaganju računov, izmed tekstilnih tovarn samo Jugočeška d. d. in katere bomo obravnavali tudi mi pozneje posebej. Na področju mesta Kranja (brez nedavno komasiranih krajev) je davčna uprava predložila sledeče ocene kot čisti in dohodnini zavezani dobiček:

a) 9 indust. podjetij	Din 7.910.865,—
140 trg. vseh strok	2.127.688,—
36 gostilničarjev	341.700,—
48 obrtnikov	577.784,—
5 odvetnikov	131.000,—
9 zdravnikov	169.900,—
2 lekarni	62.500,—
1 notar	40.000,—
vsega 250 dohodninskih zavezancev z Din	11.361.437,—

Od industrijskih podjetij znaša osnova samo za dve največji, to je Jugobruno in Semperit, Din 7.388.400,— tako, da pride na vseh ostalih 7 podjetij Din 522.465,— ali na posamezno domače industrijsko podjetje povprečno dinarjev 74.640,—, kar je mnogo preveč, če si predstavljamo, da je po uradnih podatkih za leto 1936 zaposlenih 89% vsega delavstva v veleindustriji.

Trgovci vseh strok imajo skupno osnovo 2.127.688 dinarjev, tako da iznese povprečje za posameznika Din 15.200,—, katerega pač ne doseže najbrže nobeno mesto v Sloveniji in katero je za čez 100% večje od povprečne podlage vseh mest drugih banovin, seveda razen Beograda, ostalih sedežev banovin in mest, ki štejejo nad 30.000 prebivalcev.

Tudi gostilničarji niso odrezali boljše. Pri skupnem iznosu od Din 341.700,— pride na posameznika podlaga 9.500 dinarjev. Če pomislimo, da plačajo gostilničarji poleg vseh drugih dajatev še na trošarini za vino, pivo in žganje samo kranjski občini nad 400.000,—, potem je vsakomur jasno, da taka preobremenitev ne more roditi dobrih posledic in da vsako napenjanje loka lahko vodi do katastrofalnih posledic, katere se opažajo že sedaj vsak dan vidneje.

Petim odvetnikom je določena osnova dinarjev 131.000 ali na posameznika Din 26.200,—.

Tudi zdravniki imajo z ozirom na njih naporom in človekoljubno delo težke številke. Pri skupni vsoti Din 169.900,— pride na posameznika dinarjev 18.900,—.

Na novo priključeni del pa izkazuje sledeče osnove:

3 indust. podjetja	Din 1.426.144,—
10 trgovcev	32.100,—
4 gostilne	32.500,—
12 obrtnikov	63.100,—

29 dohodn. zavez. z „ 1.553.844,— osnove.

Končna slika podlage dohodninskega davka za celokupno kranjsko občino je torej nasledna:

12 indust. podjetij	Din 9.337.009,—
150 trg. vseh strok	2.159.788,—
40 gostilničarjev	374.200,—
60 obrtnikov	640.884,—
17 (odvetniki, zdravniki, lekarni, notar)	403.400,—

Vsega 279 davč. zavez. „ 12.915.281,—

Kako važno je vprašanje in odmera dohodninskega davka za vse pridobitne kroge, je najbolje razvidno iz tega, da je postavka 35% občinske doklade na vse državne neposredne

davke — izmed katerih je ravno najvažnejša dohodnina — v novem proračunu mestne občine kranjske ocenjena na 905.615 dinarjev čistega prihoda. To je vsota, ki predstavlja, če prištejemo še že omenjenih 400.000— dinarjev, katere plačajo gostilničarji kot trošarino na alkoholne pijače, dovolj nazorno, kdo plača ¼ občinskega proračuna in kdo bi moral imeti po vseh pozitivnih zakonih odločati o določitvi občinskih dohodkov in izdatkov.

Slovensko gospodarstvo in kultura

Jasno je, da smo za žalostno gospodarstvo Slovenije krivi deloma sami. Sami zato, ker vzgojeni pod cesarskim bičem v ponižne in krotke hlapce, nismo v začetku ničesar zahtevali, zahtevali v imenu narodnostne enakopravnosti, misleč, da se nam bo sedaj očetovsko rezal kruh. Toda ta naivni idealizem krotkega slovenskega ljudstva se je v osemnajstih letih svobode razblinil v absolutno ničlo.

No, če pregledamo razvoj našega gospodarstva v teh letih, vidimo kaj klaverno in za naše takozvane voditelje naroda porazno sliko. Vedno nam govorijo, kadar gre za naše politične in naše slovenske narodne pravice, kako smo majhni. Nismo pa majhni, kadar gre za dajatve Belgradu. Tako plačamo 10—13% vseh neposrednih davkov. Taks plačamo državi 13%. Trošarine, ki jo dobi država, plačamo 18—19%, pri nekaterih predmetih pa mnogo več. Tako je bilo n. pr. v letu 1935., v dobi najhujše gospodarske depresije, pobrane trošarine na električni tok v celi državi 45 milijonov dinarjev; od teh 45 milijonov pa je plačala samo Slovenija 20 milijonov, torej 44% celotne v državi pobrane trošarine — nasprotno pa je naša proizvodnja električne energije znašala vsega 26% skupne produkcije. Drugi primer nesorazmerne javne obremenitve je oskrbovanje naših cest. Medtem ko imajo vse ostale pokrajine ¼ državnih cest, jih ima Slovenija samo eno desetino. K tem obremenitvam pa moramo prišteti še banovinske davščine, ki so spet največje v državi. Največje zato, ker so dotacije države naši banovini najmanjše. Ze iz te površne predstave vidimo, da so naše dajatve Belgradu preko 15% večje nego bi po naši številčni moči in izrabljeni kapaciteti našega narodnega gospodarstva smele biti.

Neizbežna posledica nadaljevanja take preobremenitve slovenskega ljudstva bo uničenje slovenskega gospodarstva in slovenske kulture. Kajti s procvitom gospodarstva se razvija in raste tako materialna kakor tudi duhovna kultura. Saj pravi naš mladi nacionalni ekonom dr. Ado Vogelnik:

„In vendar je vprašanje slovenskega gospodarstva vprašanje slovenske kulture. Napad nanj je napad zoper našo kulturo, z uspevanjem ali propadanjem našega gospodarstva bo rasla ali ginevala tudi naša kultura. Narod beračev ni nikdar ustvaril visoke kulture in narod brez kulture ni mogel nikdar zaživeti v svobodi in sreči. Smisel in pomen slovenskega gospodarstva je v tem, da je to vprav slovensko gospodarstvo, to je ono, ki nam edino more zagotoviti naš vsakdanji kruh, obleko in streho, za katerega edinega vemo z gotovostjo, da bomo mogli z njegovo pomočjo in samo z njegovo, zgraditi vso ponosno stavbo slovenske materialne kulture — od cest, mostov in električnega omrežja do bolnice, univerze in galerij — ki nam je neobhodno potrebna za resnično svobodno življenje.“

Cene nekaterih valut

v prostem prometu

V privatnem prometu so se prošli teden trgovale

Italjanske lire	po Din 2:15—2:30
Nemške marke	12:70—12:90
Avstrijski šilingi	8:30—8:45
Angleški funti	238,—

SPORT

Pozivamo vse športne klube Gorenjske, da določijo stalne dopisnike za naš list, kateri naj bi nas stalno obveščali o vseh športnih dogodkih in nam pošiljali objektivna in ne predolga poročila o vseh športnih prireditvah gorenjskih klubov. Vsa tozadavna poročila moramo imeti najpoznejše do vsakega tekočega torka v rokah.

Slavje S. K. Bratstva na Jesenicah

Oni prijatelji sporta, ki so se preteklo soboto in nedeljo mudili na Jesenicah, so gotovo z občudovanjem priznavali, da sportne naprave, ki si jih je zgradil sportni klub Bratstvo, daleko prekašajo vsa pričakovanja. Jeseniški sportni delavci so se lotili naloge z res zavidanja vredno požrtvovalnostjo, pa tudi z ono velikopoteznostjo, ki pri nas, v naših malih razmerah, ni običajna. Jasno je, da bi klub sam nikakor ne zmogel ogromnih stroškov — saj se govori o petih ničlah in čez — in so zato oni delavci, ki orjejo ledino na sportnem polju na Jesenicah tem večje pohvale vredni, ker so znali pridobiti in navdušiti za gradnjo stadiona merodajne faktorje.

Po novi vozni cesti prideš do glavnega vhoda. Že od daleč te pozdravlja ponosen napis „Stadion S. K. Bratstva“ in ko stopiš na igrišče, ti ob pogledu na mogočno stavbo tribune in na prostrano igrišče mora zaigrati sportniško srce v prsih. Tribuna je visoka, kakih 30 m dolga, pokrita in obsega ca 500 sedežev, kar je za jeseniške razmere popolnoma dovolj. Pod njo se nahajajo oblačilnice moštva — štiri velike sobe in prhe ter stranišča. Igrišče je razširjeno in se bo, ko bo še splanirano ter posejano s travo, lahko prištevalo med naša najlepša igrišča. V gradnji, oziroma v načrtu so še teniško igrišče, prostor za lahkoatletske vežbe in rezervni gol za vežbe. Še v nečem zasluzijo graditelji vso pohvalo, v tem namreč, da so z dobrim okusom znali spraviti v sklad gradnjo stadiona s prelepo romaniko okolice. Če se šetaš pod košatimi bukvami ob robu stadiona, se ti zdi, da se mudiš v lepem planinskem gaju.

Sportnemu klubu Bratstvo, ki je z neumornim trudom svojih delavcev znalo ustvariti tako reprezentativno sportno igrišče čestitamo in kličemo: crescat, floreat. — Ko se že mudimo pri opisovanju novega stadiona na Jesenicah, bi ne bilo prav, če ne bi omenili tudi igrišče ostalih dveh mlajših jeseniških klubov, to je A. S. K. Gorenjca in D. S. K. Kovinarja. Koliko prostovoljnih delavnih ur je bilo treba, predno si je na pr. D. S. K. Kovinar izravnal svoje igrišče, ali A. S. K. Gorenjec svoje vsekal v živo skalo. Zilavost je znak jeseniškega delavstva in z žilavostjo je jeseniška sportna mladina izsilila od narave, česar ji v svoji skoposti ni dala, prostora namreč, kjer se more razvedriti in razigrati.

Športni dan z otvoritvijo stadiona S. K. Bratstva je pričel že v soboto z nogometno tekmo med Kranjem in domačim prvim moštvom. Igra je potekala v skrajno fair tonu in je bila gotovo ena najlepših, kar sta jih med seboj odigrala doslej stara rivala. V prvem polčasu so bili domači za spoznanje v premoči in obramba gostov je imela dovolj opravka. Z golom naskoka vodijo domači skoro do zaključka prvega polčasa, ko se gostom s prostim strelom posreči izravnati. V odmoru je zastopnik Bratstva pozdravil goste in jim izročil klubsko vlajko v spomin. V nadaljnjem poteku igre prehajajo počasi Kranjci v premoč in zaključijo igro v svojo korist (3:2). Po tekmi je bilo „za tribuno prav fletno“, dokler ni dež pregnal navdušenih pevcev in plesalcev.

Jupiter pluvius je še vso nedeljo nadaljeval s svojo močo in prisilil žal prireditelje, da so skrajšali program na minimum. Po budnici ob 7. uri so ob 9. uri pričele lahkoatletske tekme. Doseženi rezultati so kljub slabemu terenu dobri, bili bi pa ob drugačnih vremenskih prilikah gotovo odlični.

Po absolviranem lahkoatletskem programu so se spoprijeli v nogometni tekmi juniorji Kranja in Bratstva, v kateri so domači dečki morali kloniti rut-

niranejšim tovarišem iz Kranja (3:0). Zivahno zanimanje je kljub dežju, ki ga ni hotelo biti konca, vladalo kajpada za nastop ligaša, ki je kljub pomoči Kranjcev zmagal z rekordno številko (14:1). Take premoči, kot jo kaže številka kajpak ni bilo, zlasti spočetka ne, saj so domači dosegli z levega krila celo vodilni gol, kasneje pa je prišla pač mnogo večja enolnost ligaša do polne veljave. Žal so fantje, ko se je nekajkrat potresla mreža, obupali in skoro brezbržno gledali napore obek bekov in vratarja, da rešijo, kar se da. Ni bilo prav to, tudi sportno ne. Pravi športnik se bori do zadnjega, pa naj potem zmaga ali podleže. Poleg te splošno sportne napake pa je bilo v moštvi tudi mnogo premalo krija, premalo povezanosti in na nekaterih mestih tudi napačna postava, kar je v veliki meri vplivalo na potek. Kombinirane postave iz igračev raznih klubov se brez treninga navadno slabo obnesejo, če so tudi sestavljene iz dobrih posameznikov. No, če niso fantje imeli mnogo od igre, publika, ki rada gleda zibajočo se mrežo, je temeljito prišla na svoj račun.

Ako omenimo še da je v predtekmi rezervno moštvo Kranja porazilo tovariše od Bratstva z 2:0 smo menda povedali vse, ker so ostali del programa preložili prireditelji na prihodnjo nedeljo.

Prosto po Lombrosu

V seminarju za kriminalistiko, kateri obstoja na univerzi v Kansas—Cityju, je pokazal nedavno profesor svojim študentom 75 fotografij ter jim dal nalogo, da naj si iz teh slik zbere najbolj kriminalne tipe. Čez 50% bodočih kriminalistov se je odločilo brez dolgega premišljevanja za sliko gospoda G. I. Edgar Hoover-a, načelnika washingtonske zvezne policije.

Delavci in kmetje, kupujte v trgovinah, ki inserirajo v „Soboti“!

Pogovor slovenskih kmetov

Jaka: Bog žegnaj, Janez! Ja, zakaj si pa tako žalosten. Kar v dve gube se držiš. Ali te „kriza“ daje?

Janez: Ja, ja, Jaka, slaba mi prede. Nisem zapravljivec, pa tudi ne pijanec... Vse gre k vragu. Močne in pridne roke prav nič ne zaležejo. Kmetija mi z dneva v dan bolj propada, danes že nisem več na svojem.

Jaka: Kaj praviš? Ali si „špekuliral“ ali... no povej, kaj je s teboj!

Janez: Sam ne vem, kako je to. Gospodje, ki se grejo „visoke politike“ in pa časopisi imenujejo to pač „krizo“ in nas kmete trošajo s tem, da gre danes mnogo kmetij na boben. Pravijo, da bo „kriza“ že minila, da bo potem nastopila doba „konjunktura“ in takrat se bodo povrnil zopet dobri stari časi. Na žalost, pri meni se ne morejo več, ker nič več nimam.

Jaka: Nič več nimaš? Ti si svojo kmetijo, polja, travnike, gozdove...

Janez: Že, že, Jaka. Vse je zgubljeno, vse. — V letu 1929 je prišel k meni „hudič“ v obliki lepo oblečenega, finega gospoda, zastopnika znane slovenske banke. Ponudil mi je posojilo 100.000 Din, s katerim bi si nabavil prepotrebne stroje in si pri tem prihranil denar, ker ne bi bilo treba vzdrževati toliko hlapcev in dekel, dalje bi izplačal doto svoji hčeri, ne da bi prodal zemljo, nakupil bi si živino, dočupil zemljo, popravil hišo itd. Na ta način bi več in z manjšimi stroški pridelal, z izkupičkom pa bi letno vračal po 12.500 Din. Tako mi je ta „fini“ gospod izračunal.

Jaka: To je bila velika drznost, Janez. Ne morem si misliti, da bi zmoget letno izplačevati 12.500 dinarjev. Najbrže nisi veliko spal?

Janez: Z gospodom vaškim učiteljem sva vse točno izračunala. Račun je pokazal, da bom to vsoto letno prav lahko izplačal. Poleg tega pa bom lahko svoje posestvo za eno četrtino povečal, ne da bi potreboval novih delavnih moči, ker bom s stroji z lahkoto vse obdelal. Cene takratnih poljedelskih pridelkov so bile tako ugodne, da sem prav brez skrbi spal. S tem denarjem sem tudi hčeri...

Jaka: Ne zameri, da te prekinem. Zdi se mi, da si pri vsem tem računanju pozabil na nekaj važnega.

Janez: Nisem, gospod učitelj je bil zraven.

Jaka: Kaj pa, ali sta o obrestih kaj govorila?

Janez: To že. Kakor se spominjam je to že v pogodbi vnešeno. Osem procentov obresti, no pa to je malenkost...

Jaka: Obresti imenuješ ti malenkost? 8% nanese po osmih letih skoro polovico vsote, ki ti jo je banka posodila. Vse to zasluži banka.

Janez: Poglej no! Na to nisem polagal tolike važnosti. Čudno se mi je le zdelo, odkod dobivajo denar, ko nič ne delajo. Mislim sem si vedno, da so banke ustanove, ki hočejo pomagati kmetu ter mu omogočiti življenje.

Jaka: Veš Janez, ti ljudje, ki imajo banke, živijo samo od obresti kmetu posojenega denarja.

V slučaju, da kmet ne more redno plačevati obroka ali obresti, mu brez usmiljenja prodajo njivo, živino itd., dokler ne dobijo vsega nazaj, posojilo in obresti. Velikokrat grejo cele kmetije na boben. Slično se je moralo zgoditi pri tebi. Pripoveduj!

Janez: Obresti same me niso toliko uničile. Bilo je nekaj drugega. Kakor sem ti že pravil, sem z gospodom učiteljem vse prav lepo izračunal. Toliko moram prodati živine, toliko sadja, toliko žita, da bom lahko plačal letni obrok. Prva tri leta je šlo vse v redu. Toda že tretje, zlasti pa četrto leto sem moral nekoliko več prodati. No ja, sem si mislil. To še ni nič hudega. Peto in šesto leto se je pa pošteno spreobrnilo.

Jaka: Kaj polje ni obrodilo?

Janez: Še nikoli ni bilo toliko žita in sadja kot tisti dve leti. — Na-

stalo pa je nekaj drugega. Cena vseh pridelkov je padla. Časopisi so ta padec cen imenovali z lepim izrazom „deflacija“. Za vse pridelke sem dobil komaj eno tretjino ali pa celo polovico prejšnje cene. Dostikrat pa tudi kupca nisem mogel dobiti za svoje pridelke. Vsi so čakali, da cene še in še padejo. V šestem letu nisem več zmogel obroka.

Jaka: In kaj je banka naredila, ko nisi redno plačal?

Janez: Šel sem v banko in razložil, da te vsote to leto ne zmorem, ker so cene padle, prosil sem uradnika, naj to sprevidi, da bom že plačal, ko bom lažje in boljše prodal. Uradnik se mi je usmiljeno nasmejal in dejal, da so nastopili težki časi, da pa je on le samo uradnik in mi ne more nič pomagati. On sme in mora samo izpolniti svojo dolžnost do paragrafov in do predpostavljene. Dalje mi je dejal, da se pogodba nanaša samo na posojeni denar, brez ozira na dobro ali slabo letino, na visoke ali nizke cene pridelkov. — Kmalu nato je prišel eksekutor in mi zapečatil posestvo in hišo. Od obresti so nastale nove obresti, upravni stroški, sodni stroški, vse to je z dneva v dan večalo moj dolg, ki je prekaščil vrednost vsega mojega posestva. Ni trajalo dolgo, ko je na moje, v polu obraza zgrajeno posestvo prišel nov lasnik, jaz sem pa moral s svojo družino na cesto. Kar sem v štiridesetih letih zgradil s svojimi rokami, vse kar sem prigrabil in pristradal, da bi svojim otrokom olajšal življenje, jim zapustil lepo urejeno posestvo, vse to so mi v dveh letih vzeli, mene in mojo družino pa uničili.

Jaka: Ubogi Janez! Zgodilo se ti je, kot se je zgodilo mnogim, mnogim drugim. Mi kmetje smo edini, ki nimamo zakona, ki bi nas ščitil, zagovarjal naše pravice, urejeval cene pridelkov, nas varoval pred izkoriščanjem raznih denarnih zavodov.

Janez: Ja, pa zmiraj ne more tako ostati?

Jaka: Dokler kmetje ne bomo dobili svojih pravic, toliko časa nam ne bo boljše. Kmetije bodo še nadalje propadale, ravnotako družine. Pravico pa bomo dobili takrat, ko bodo sprevideli, da se brez kmeta ne da živeti in ko bomo mi sami sposobni odločati, kadar se bo šlo za naše zahteve. Vsakega izmed nas lahko doleti ista usoda, kakor je tebe, Janez, zato ne smemo držati rok križem. Moramo se te nevarnosti zavedati in ji kljubovati ter se ne dati zapeljati od različnih finih gospodov, ki nam obetajo lepo življenje!

DELAVSKO KULTURNO DRUŠTVO „VZAJEMNOST“

priredi v nedeljo popoldne dne 8. avgusta 1937, veliko **planinsko rajanje**

v **restavraciji „SLAVEC“ Struževo**

Za dobro pijačo, jedajo in zabavo je preskrbljeno.

Vabljeni vsi!

„IDES“ TVORNICA ČRNILA IN KEMIČNIH IZDELKOV KRAJN

Kupujte „REKORD“ krema za čevlje, ki konservira usnje in daje krasen sijaj!

Stalno na zalogi: Glicerin Šelak ABTN
Boraks Solna kislina
Gumi arabikum Parafin
Grški terpentini Nafta itd.

MALI OGLASI

Vsaka beseda Din 1.—; Iskanje služb in mali oglasi soc. značaja vsaka beseda 50 para; prve tri besede debeleje tiskane. Uprava „Sobote“ Kranj, Bleiweisova 7

Stalne dopisnice

iščemo po vseh krajih kranjske okolice in po vseh večjih gorenjskih vaseh. Irjih in mestih. Predpogoj: objektivnost, nesrkanstvo in v glavnem čut za socialne potrebe ljudstva. Ponudbe s pogoji, zahtevki in priporočili pošiljati na upravo „Sobote“, Kranj, Bleiweisova 7.

Zdrav in močen

fant iz dežele. pripraven za vsako delo, išče po možnosti stalnega zaposlenja. Cenjene ponudbe na upravo pod „Zanesljiv“.

Išče se soba

s štedilnikom ali malo enosobno stanovanje v mestu. Cenj. ponudbe z navedbo cene na upravo lista pod „Nizka cena“.

Soliden delavec,

brez lasne krivde že dalj časa nezaposlen, išče kakršnekoli zaposlitve. Naslove pustiti v upravi.

Pisarniško praktikančino,

zmožno prilagoditi se v najkrajšem času splošnemu pisarniškiemu delu, sprejemam takoj. Ponudbe upravi za šifro „Zanesljiva moč“.

Kupim

samo zelo dobro ohranjen pisalni stroj, portabilne. Ponudbo na upravo pod „Plačam takoj“.

Kupujem steklenice,

rabljene, od črnih in podobne vseh vrst velikosti. Ponudbe na upravo pod „Steklenice“.

Proda se

nova moderna jedilnica iz trdega lesa. Naslov v upravi.

Iščem stanovanje

2—3 sob s pritlikinami, katero ne sme biti vlažno in mora imeti vsaj malo vrta. Ponudbe z natančnim nastavom in opisom na upravo pod „Ljubljana“.

Gospod

s stalno službo, 50 let star, išče radi prezaposlenosti po tej poti znanstva z izobraženo damo iz kranjske okolice. Ponudbe na upravo pod šifro „V slučaju“.

Mizarskega pomočnika.

izvežbanega, samostojnega delavca, samskega sprejemam takoj v stalno službo. Ponudbe pod „Agilen“ na upravo lista.

Inserirajte v „SOBOTI“!

STEKLARNA COLNAR KRAJN

ŠIPE, OGLEDALA, PORCELAN ČEŠKI „FRUTA“ KAKOR DRUGE VRSTE

Kozarce za vlaganje najcenejše Gostilničarji imajo pri steklenini znaten popust!

Nova gostilna I. Kopač na Kokrici

Za najobilnejši poset iz mesta in dežele se priporoča

I. Toporš

Če si le preveč razgret, k MOHOR-ju brž na sladolead in kmalu vse bo dobro spet!

Vsak dan sveže pecivo, od puserlov do najfinejših tort!
Mohor Tone slaščičarna
bivša kavarna „Jäger“

FRANC BERJAK, KRAJN

Železnina, steklo, porcelan, barve, laki in vse potrebščine za slikanje in pleskanje

Najstarejša trgovina te vrste na Gorenjskem!

A. Adamič

Vodeča modna trgovina Gorenjske

Klobuki, kravate, perilo, nogavice itd. Tovarniška zaloga vsakovrstnih pletenin lastne, domače tovarne „IKA“